

ו"מלחמת הרשות" – מלחמה שהיא מעבר להכרחי לצורך חyi תורה ומצוות, ומטרתה היא כדי להרחיב את גבול שליטתה של הקדושה בעולם¹⁴, הן כלפי חוץ – על-ידי בירור זيقוק חלקיים נוספים של העולם החומי, והן כלפי פנים – על-ידי מאzx מתמיד לתקדם ולהתעלות בעבודת ה', מבלתי להסתפק בדרגת העבודה שכבר הושגה בעבר, נעלית כלל שתהיה.

וזהו שמלמדנו הכתוב "כִּי תֵצֵא לְמַלחָמָה", "במלחמת הרשות הכתוב מדבר":

אל לו לאדם להסתפק ב"מלחמת מצוה" בלבד, בטענה שדי לו بما שחייבת אותו התורה, ולמה לו להביא את עצמו לידי סכנה לצורך מטרה שאין מחייבתו להשיגה; אלא עליו לצאת גם ל"מלחמת הרשות", על-אף הסכנה הכרוכה בכך, עד להשגת המטרה הסופית – כיבוש העולם כולו והפיכתו לדירה לבורא יתברך.

(התועדים תש"נ ח"ד ע' 222 ואילך)

ו

**וְכִי יִהְיֶה בָּאִישׁ חַטָּא מִשְׁפָט מֹות וְהוֹמָת וְתַלִּית אֲתֹן עַל
עַז** (כא, כב)

מסופר¹⁵, כי בהספר שנערך על הרמ"ק לאחר פטירתו קרא עליו האriz"ל פסוק זה, ופירש כך:

"וכי יהיה באיש חטא משפט מוות" – אדם שמת מבלתי שתהיה סיבה המצדיקה את מוותו ("חטא" – מלשון חסרון, ככלומר שחסירה ההצדקה

14. כשם שמטרת מלחמת הרשות פשוטה היא "כדי להרחיב גבול ישראל ולהרבות בגודלו ושמו" (רמב"ם הלכות מלכים פ"ה ה"א).

15. יערות דבש ח"ב (דרשות בק"ק אה"ז, דרשה ב בסופה); החיד"א – נחל קדומים כאן, דבריים אחדים דרוש ב (קז, ד). וראה גם של"ה דרוש להספר (רט, ב), בשם תיקוני זהה.

ל"משפט מות"), "וותלית אותו על עז" – יש לתלו את מותו בעז הדעת, שבעקבות האכילה ממנו נגזרה גזרת מות על כל צאצאי אדם הראשון.

ב השקפה ראשונה, נראה שפירוש זה של האriz'ל מקביל למאמר חז"ל¹⁶ "ארבעה מתו בעטיו של נחש", ככלומר שלא היה בהם חטא שיצדיק את מותם, והם מתו רק בשל חטא עז הדעת, שהתרחש בעקבות עצתו הרעה של הנחש.

אך לאמתו של דבר ישנו הבדל בין שני המאמרים: חז"ל מצינוים בדבריהם שסיבת המוות היא "עטיו של נחש" – עצתו הרעה של הנחש, שהביאה בפועל למעשה החטא; ואילו האriz'ל מזכיר רק את עז הדעת ("וותלית אותו על עז")¹⁷, שלא היה רע *כשלעצמם*¹⁸, אלא שקיומו יצר אפשרות לחטא שיביא לעונש מוות.

ויש לבאר, שהבדל זה מצביע על כך שמדובר בדרגות שונות של צדיקים:

"מתו בעטיו של נחש" – פירושו שאמנם מדובר בצדיקים גמורים, שכשלעצמם היו נקיים וזכים מחתא, אך שמן מהרווע והזוהמה הרוחנית שהביא הנחש לעולם דבק גם בהם¹⁹, וזוהמה זו גרמה להם מיתה. מיתתם של צדיקים אלו מהויה, איפוא, ביטוי לרוע שבעולם, על-אף שבهم כשלעצמם לא היה רע.

פירוש האriz'ל על הפסוק "וותלית אותו על עז", לעומת זאת, עוסק הצדיקים שאין כל הצדק להמיתם ("חטא משפט מות") – אףילו לא

16. שבת נה, ב. בבא בתרא יז, א.

17. אמן החיד"א משתמש בביטוי "בעטיו של נחש" גם ביחס לפירושו של האriz'ל, אך נראה שכונתו להצביע על הדמיון הכללי בין שני המקורות, ולא לומר שקיימת ביניהם זהות מוחלטת.

18. אדרבה: לפי כל השיטות בדברי חז"ל (ברכות מ, א; פרש"י בראשית ג, ז) היה עז הדעת אחד משבעת המינים שנשתחבה בהם ארץ ישראל (חיטה, גפן או תאנה). וגם האיסור לאכול מפרי הוגבל לשלווש שעות בלבד, עד כניסה השבת (ש"ך על התורה קדושים יט, כג ד"ה עוד ונטעham). וראה לקוטי תורה בתקילת פרשת קדושים. ועוד).

19. ראה תורה אור סוף פרשת משפטים; אהבת אתך לעין יעקב שבת שם; ועוד.

"עטיו של נחש", שכן גם שמן מזוהמת הנחש לא דבק בהם, בשל גודל קדושתם²⁰; מיתם של צדיקים אלה נובעת, איפוא, רק מגזרתו של הקב"ה – באמצעות עץ הדעת – שתיה מיתה בעולם²¹. בדרגה נעלית זו אין למיתה כל מובן שלילי, אלא כל מהותה היא התועלות לדרגה רוחנית נעלית עוד יותר מדרגתם של צדיקים אלו בעולם זהה.

(לקוטי שיחות חכ"ד ע' 132 ואילך)

ו

בֵּין קִבְּרוֹת תַּקְבִּרְנוֹ (כא, ב')

"רמו לקבורה מן התורה מנין? תלמוד אומר: 'בֵּין קִבְּרוֹת תַּקְבִּרְנוֹ' – מכאן רמו לקבורה מן התורה" (סנהדרין מו, ב)

יש לתמונה: מדוע בכתב הכתוב לרמו למצוות הקבורה דוקא בפרשא העוסקת בהרוגי בית-דין, שהם אחוז קטן ביותר מכל המתים?

יש לומר, שבכך רמז הכתוב שככל מקרה של מיתה וקבורה הוא, במובן מסוימים, בבחינת "מיתת בית-דין":

מטרתה של מיתה בית-דין – כמו כל העונשים שבתורה – אינה לשם עונש בלבד, אלא היא משמשת ככפירה על עוננותיו של החוטא²² (כפי

20. ולהעיר שהאריז'יל דרש פירוש זה כחלק מהසוף על הרמ"ק, שענינו היה גילוי פנימיות התורה, שהיא מגלת את פנימיות הנשמה, שהיא למעלה מכל עניין של חטא וזהמא כו').

21. וכיידוע בפירוש הכתוב (תהלים סו, ה) "נורא עלילה על בני אדם", שכונתו של הקב"ה מלכתחילה הייתה שתיה מיתה בעולם, אלא שהוא סיבב את הדברים באמצעות חטא עץ הדעת (וראה בארכיות התועודיות תש"ג ח"א ע' 241 ואילך; תנש"א ח"ב ע' 199 ואילך. ושת"ג).

22. ראה גם לקטוטי תורה מטות פו. ב.